

obsessie zou worden, — hij schildert haar echter met zekeren wellust, zooals slechts een fijnproever het doet, elk nuchter detail verwerkend tot een kostelijk picturaal accent . . . met dat al flitst de gedachte aan den cynisch-onverbiddeijken Otto Dix ons door 't hoofd — waarom?

Dan weer is het een enkel vrouwspersoon, gaande door 'n bedenkelijke achterbuurt; Utrillo schildert haar vloeiend-pittig, begeerig: een gewenscht vlekje c'est tout! . . . zijn het de volle heupen dan die ons onwillekeurig herinneren aan Toulouse Lautrec?

Een andermaal geldt het een huis, een wit gekalkte gore façade met gesloten, groene zonneblinden: niet méér en moeilijker kon 't „normaler” . . . welke ànormale Grand-Guignol tragedie speelt zich dan toch achter die gesloten groene blinden af? En de lange trappen van Montmartre, waarom leiden zij dezen schilder nooit omhoog, maar steeds omlaag, naar een afgrond en de sfeer van Van Gogh's Nachtcafé?

Het zijn vragen, waarop men zoo terstond het antwoord niet vindt. Want Utrillo is wel allerminst een Van Gogh of Dix of Lautrec. Ver staat hij af van Masereel of Georg Grosz. Nooit is hij demonisch gepassioneerd, nooit destructief, nooit cynisch analyseerend — nooit bewust ethisch of richting gevend aan het leven. Zijn reacties op de dingen lijken nooit direct psychisch geaccentueerd. Juister is 't dan nog altijd, hem au fond met de impressionisten te vergelijken en te blijven vergelijken: Utrillo is, evenals de impressionisten, mèèr nog een passief temperament dan wel een scheppende geest. Hij ondergaat het leven en is op het leven verliefd. In Utrillo is een sluwe onverwoestbare genotzucht: hij genoot het leven, hij bleef het genieten ook waar hij zich steeds dieper voelde wegzinken in een hel van drankzucht en zenuwoverspanning, grenzend aan het misdadige. In Utrillo is een zekere listige voorzichtigheid, zooals men die meer aantreft bij abnormale en gecompliceerde naturen.

Waarschuwde dit instinct hem dan dat slechts een verfijning en loutering van deze genotzucht hem redden kon van den ondergang? — Zeker is 't dat zijn kunst, in den beginne niet veel meer dan een infame wijze om geld te verdienen en . . . te verdrinken, vervolgens doelbewuster middel om zijn zielssmartten uit te snikken — „raconter ses malheurs”! — al meer hem werd tot een algeheel levenssurrogaat. *) En het is tenslotte aan deze genotzucht, maar gezuiverd van troebele lusten, dat die prachtige latere werken hun aanzijn danken, werken van zoo intense en verdiepte schoonheid, met de curieuze en minutieuze detaillering, een detaillering zonder overtolligheid, weergaloos evocatief, een detail-

*) Natuurlijk bevat alle kunst — zeer zeker alle kunst met romantischen inslag — een element van „levenssurrogaat.” Het geldt hier als altijd een accent-verschil. Met dit al is mij geen historisch geval bekend, even opmerkelijk als dat van Utrillo.